

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 6.7.2020 r.
COM(2020) 286 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY

**w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej
krajom i terytoriom zamorskim
w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2019 r.**

Wprowadzenie

Decyzja o stowarzyszeniu zamorskim¹ ustanawia ramy prawne regulujące stosunki między krajami i terytoriami zamorskimi² (KTZ), państwami członkowskimi, z którymi KTZ są powiązane, i Unią Europejską. Zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)³ decyzja o stowarzyszeniu zamorskim ma na celu wspieranie zrównoważonego rozwoju KTZ oraz promowanie wartości Unii na całym świecie.

Wsparcie finansowe KTZ pochodzi głównie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR), a w ramach 11. EFR przyznano wsparcie w wysokości 364,5 mln EUR na okres programowania 2014–2020⁴.

Zgodnie z art. 91 decyzji o stowarzyszeniu zamorskim w niniejszym sprawozdaniu podkreślono postępy w wykorzystaniu środków 11. EFR na rzecz KTZ w 2019 r.

Środki finansowe w ramach 11. EFR-KTZ

Zgodnie z załącznikiem 2 do decyzji o stowarzyszeniu zamorskim przydział środków dostępnych w ramach 11. EFR na rzecz KTZ w latach 2014–2020 przedstawia się następująco:

- 229,5 mln EUR na przydziały terytorialne (dwustronne);
- 100 mln EUR na współpracę regionalną i współpracę wszystkich KTZ;
- 21,5 mln EUR na finansowanie pomocy humanitarnej i pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych;
- 5 mln EUR na finansowanie dotacji na spłatę odsetek i pomocy technicznej w związku z instrumentem inwestycyjnym KTZ;
- 8,5 mln EUR na badania i pomoc techniczną.

¹ Decyzja Rady 2013/755/UE w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską.

² Do dnia 31 stycznia 2020 r. KTZ UE były powiązane z czterema państwami członkowskimi UE: Danią, Francją, Zjednoczonym Królestwem i Niderlandami. Do 25 KTZ UE należały: Anguilla, Aruba, Bermudy, Bonaire, Brytyjskie Terytorium Antarktyczne, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Curaçao, Falklandy, Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne, Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Grenlandia, Kajmany, Montserrat, Nowa Kaledonia, Polinezja Francuska, Saba, Saint-Barthélemy, Saint-Martin, Saint-Pierre i Miquelon, Sint Eustatius, Turks i Caicos, Wallis i Futuna, Wyspa Świętej Heleny i terytoria zależne oraz Wyspy Pitcairn.

Po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa w dniu 31 stycznia 2020 r. pozostało 13 następujących KTZ UE: Grenlandia (DK), Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne (FR), Nowa Kaledonia oraz terytoria zależne (FR), Polinezja Francuska (FR), Saint-Barthélemy (FR), Saint-Pierre i Miquelon (FR), Wyspy Wallis i Futuna (FR), Aruba (NL), Bonaire (NL), Curaçao (NL), Saba (NL), Sint Eustatius (NL), Sint Maarten (NL).

³ Część czwarta Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (C 326/47 z 26.10.2012).

⁴ L210/1 z 6.8.2013 – Umowa wewnętrzna między przedstawicielami rządów państw członkowskich Unii Europejskiej, zebranymi w Radzie, w sprawie finansowania pomocy unijnej na podstawie wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020 zgodnie z umową o partnerstwie AKP–UE oraz w sprawie przydzielania pomocy finansowej dla krajów i terytoriów zamorskich, do których stosuje się część czwartą Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Szesnaście KTZ spełnia warunki, by uzyskać środki z przydziału terytorialnego w ramach 11. EFR, co określono zgodnie z kryteriami ustanowionymi w decyzji. Należy zauważyć, że Grenlandia otrzymuje wsparcie finansowe bezpośrednio z budżetu ogólnego Unii na podstawie „decyzji w sprawie Grenlandii”⁵.

Trzy programy regionalne mają na celu zacieśnienie współpracy między KTZ w tym samym regionie, stawiającymi czoła podobnym wyzwaniom i wyznaczającym zbliżone priorytety. Działania finansowane w ramach regionalnego przydziału środków służą szczegółowemu opracowaniu i wdrożeniu kompleksowych programów i projektów regionalnych w celu podolania wspomnianym wyzwaniom. Zachęca się do tworzenia partnerstw w ramach innych źródeł finansowania, w tym innych instrumentów finansowych Unii Europejskiej, w drodze współpracy z sąsiednimi państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) lub państwami trzecimi, a także regionami najbardziej oddalonymi UE.

Oprócz programów terytorialnych i regionalnych **program tematyczny**, jedyny program obejmujący wszystkie KTZ w ramach 11. EFR, wspiera współpracę między KTZ.

Proces programowania w ramach 11. EFR-KTZ

W części czwartej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim ustanowiono **proces programowania dla KTZ**. W przeciwieństwie do państw AKP programowanie nie opiera się na krajowych programach orientacyjnych, lecz na jednostopniowym procesie, tj. szczegółowym opracowaniu dokumentu programowego, który obejmuje dwa elementy: a) strategię działania UE (część A) i b) dokument w sprawie działania (część B). W celu zatwierdzenia każdego dokumentu programowego KTZ wymagana jest tylko jedna formalna decyzja Komisji obejmująca zarówno kierunki strategiczne, jak i szczegółową koncepcję programu.

Preferowanym trybem wdrażania w KTZ w przypadku przydziałów terytorialnych jest **wsparcie budżetowe** (do tej pory w 13 z 16 KTZ korzystających z EFR). Oznacza to pozytywne odejście od trybu wdrożenia projektu stosowanego wcześniej w kilku KTZ. Wsparcie budżetowe stanowi skuteczny sposób eliminowania przekrojowych, długoterminowych i strukturalnych wyzwań oraz prowadzenia konstruktywnego dialogu merytorycznego.

KTZ ponoszą główną odpowiedzialność za tworzenie dokumentów programowych, w tym ustanowienie priorytetów stanowiących podstawę ich strategii i zapewnienie niezbędnych konsultacji na poziomie lokalnym. Na wniosek KTZ udzielono im pomocy technicznej przy programowaniu, zgodnie z art. 81 decyzji o stowarzyszeniu zamorskim.

Sytuacja w 2019 r.

a) Wdrażanie terytorialne 11. EFR

Dzięki wspólnemu zaangażowaniu wszystkich zainteresowanych stron w 2019 r. poczyniono postępy w programowaniu 11. EFR za sprawą wzmocnionej koordynacji i dialogu. Wraz z przyjęciem dokumentów programowych dla Aruby i Bonaire w 2019 r. **14 spośród 16 KTZ**

⁵ Decyzją Rady 2014/137/UE w sprawie stosunków między Unią Europejską, z jednej strony, a Grenlandią i Królestwem Danii, z drugiej strony, przyznaje się środki w wysokości 217,8 mln EUR na lata 2014–2020 na rzecz współpracy między Unią i Grenlandią w obszarze wspólnego zainteresowania.

otrzymujących przydziały z EFR zakończyło swój proces programowania⁶. Jeżeli chodzi o skuteczne wsparcie finansowe, w 2019 r. w ramach 11. EFR wypłacono na rzecz KTZ 40,7 mln EUR (zob. załącznik I). W 2019 r. trwał proces programowania dla Curaçao (16,95 mln EUR) i Sint Maarten (7 mln EUR), a planowany termin przyjęcia to 2020 r.

Jeśli chodzi o wdrażanie w 2019 r.:

Region Karaibów

- W sektorze **edukacji** program wsparcia budżetowego dla **Anguilli** wspierał zatwierdzenie planu zrównoważonego finansowania dla sektora, ukończenie krajowych ram kwalifikacji oraz opracowanie sześciu indywidualnych planów rozwoju szkół (wypłata trzeciej stałej transzy (2,45 mln EUR) oraz pierwszej i drugiej zmiennej transzy (0,75 + 1,05 mln EUR)). Ponadto w lutym 2019 r. **Aruba** przyjęła swój dokument programowy (13,05 mln EUR) dla programu edukacyjnego, którego celem jest zwiększenie umiejętności technicznych w zakresie innowacyjnego zrównoważonego rozwoju. **Turks i Caicos** kontynuowały wdrażanie swojego programu mającego na celu zwiększenie stopnia dostosowania kształcenia i szkolenia technicznego i zawodowego do potrzeb rynku pracy.
- Odnotowano również zauważalne postępy w zakresie **zrównoważonego wzrostu gospodarczego** dzięki realizowanemu programowi wsparcia budżetowego dla **Montserrat**, w ramach którego wypłacono drugą stałą transzę (2 mln EUR) i pierwszą zmienną transzę (2 mln EUR). Ten program wsparcia budżetowego wspiera rozwój w dziedzinach takich jak energia ze źródeł odnawialnych i turystyka.
- Uruchomiono nowe **wsparcie budżetowe na rzecz młodzieży dla Bonaire** w związku z przyjęciem dokumentu programowego w ramach 11. EFR (3,95 mln EUR). Wsparcie to przyczyni się do poprawy stanu zdrowia młodzieży, zwiększenia jej szans na znalezienie zatrudnienia i do podniesienia poziomu życia.
- **Brytyjskim Wyspom Dziewiczym** przydzielono 2 mln EUR z puli środków B⁷ na pomoc pokryzysową w związku z huraganami, które w 2017 r. uderzyły w karaibskie KTZ, w celu zwiększenia **odporności**.

Region Pacyfiku

- W obszarze zrównoważonej **turystyki**, **Polinezja Francuska** poczyniła postępy w zakresie polityki sektorowej, kontynuując wdrażanie swojej strategii na rzecz zrównoważonej turystyki, co pozwoliło na wypłatę drugiej stałej transzy (7,4 mln EUR). Również Wyspy **Pitcairn** kontynuowały wdrażanie swojego strategicznego planu rozwoju poprzez promowanie turystyki i skorzystały z pierwszej stałej transzy w wysokości 1 mln EUR. Uruchomiono nową usługę żeglugi morskiej i odnotowano znaczący wzrost liczby pasażerów.

⁶ Programy terytorialne dla Aruby (13,05 mln EUR) i Bonaire (3,95 mln EUR) przyjęto w lutym 2019 r.

⁷ Uwzględniając ten przydział, saldo puli środków B (przy początkowych środkach finansowych w wysokości 21,5 mln EUR zgodnie z załącznikiem II do decyzji o stowarzyszeniu z 2013 r.) wynosi na koniec 2019 r. 6,45 mln EUR.

- W **sektorze zatrudnienia Nowa Kaledonia** kontynuowała swoje starania na rzecz zwiększenia dostępu do programów szkoleń oraz zwiększenia wskaźnika zatrudnienia i liczby szkoleń. Transze przewidziane na 2018 r. (druga stała transza w wysokości 4 mln EUR + pierwsza zmienna transza w wysokości 2 mln EUR) wypłacono na początku 2019 r. Ponadto pod koniec 2019 r. wypłacono trzecią stałą transzę (5 mln EUR) i drugą zmienną transzę (3 mln EUR).
- W obszarze **rozwoju cyfrowego Wallis i Futuna** nadal odnotowywały postępy w realizacji swojej strategii cyfrowej oraz we wdrażaniu usług związanych z kablem Tui-Samoa⁸ zapewniającym szybką łączność szerokopasmową.

Inne KTZ

- **Falklandy** korzystają z programu w dziedzinie **łączności** w ramach 11. EFR. W 2019 r. poczyniono zadowalające postępy we wdrażaniu Krajowego Planu Infrastruktury Falklandów i w remoncie statków powietrznych. Wypłacono drugą stałą transzę (1 mln EUR) oraz pierwszą zmienną transzę (0,75 mln EUR). **Wyspa Świętej Heleny**, która również skorzystała z programu łączności w ramach 11. EFR, wykazała znaczne postępy w realizacji swojej strategii cyfrowej w 2019 r.
- W obszarze **turystyki** w 2019 r. wraz z wypłatą czwartej stałej transzy (3,25 mln EUR) i drugiej zmiennej transzy w pełnej kwocie (3,25 mln EUR) ukończono realizację programu wsparcia budżetowego **Saint-Pierre i Miquelon**. W sektorze turystyki i transportu morskiego poczyniono wyraźne postępy, o których świadczył znaczny rozwój bazy noclegowej i udoskonalenie obsługi połączeń drogą morską między Saint-Pierre, Miquelon i Nową Fundlandią w Kanadzie.

Ogólnie rzecz biorąc, przez cały rok w związku z realizacją programów wsparcia budżetowego prowadzono regularne dialogi merytoryczne z partnerskimi KTZ w sprawie sytuacji makroekonomicznej, zarządzania finansami publicznymi i polityk sektorowych.

W 2019 r. miało miejsce uruchomienie środków z **pomocy technicznej** w celu wsparcia terytorialnych i regionalnych urzędników zatwierdzających w procesie programowania. Do końca 2019 r. na podstawie umów o pomoc techniczną lub badań mających pomóc w określeniu programów i strategii sektorowych KTZ lub ustaleniu spełnienia przez KTZ warunków otrzymania wsparcia budżetowego wypłacono środki w łącznej kwocie 1 592 672,72 EUR w ramach Instrumentów Współpracy Technicznej II i III 11. EFR.

b) Współpraca regionalna w ramach 11. EFR

W 2019 r. osiągnięto znaczny postęp w zakresie regionalnych programów KTZ realizowanych w ramach 11. EFR:

- W odniesieniu do regionu **Pacyfiku** program regionalny „PROTEGE” (*Projet régional océanien des territoires pour la gestion durable des écosystèmes*, 36 mln EUR) stanowi wsparcie dla zrównoważonego i odpornego rozwoju w regionie poprzez

⁸ Podmorski kabel Tui-Samoa biegnie między Apią, Samoa i Suvą na Fidżi, z centrami logistycznymi na Savai'i, w Savusavu oraz na wyspach Wallis i Futuna.

ochronę różnorodności biologicznej i odnawialnych zasobów naturalnych. Opiera się on na programie regionalnym „INTEGRE” (*Initiative des territoires pour la gestion régionale de l’environnement*, 12 mln EUR) w ramach 10. EFR, który wspierał zintegrowane zarządzanie strefą przybrzeżną i ściślejszą współpracę regionalną w zakresie zrównoważonego rozwoju. W grudniu 2018 r. dokonano pierwszej wypłaty (6,8 mln EUR). W 2019 r. powołano dedykowany zespół i określono 4 priorytetowe obszary działań (rolnictwo, rybołówstwo, gospodarka wodna i inwazyjne gatunki obce), a pierwsze posiedzenie komitetu sterującego odbyło się w lipcu 2019 r.

- W obszarze **Karaibów** program regionalny „ReSEMBID” (*Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity*, 40 mln EUR) ma na celu wzmocnienie zrównoważonego ekologicznie rozwoju gospodarczego poprzez skupienie się na odporności, zrównoważonej energii i różnorodności biologicznej mórz. Program służy modernizacji przestarzałej infrastruktury i zwiększeniu jej efektywności energetycznej, poprawie ochrony różnorodności biologicznej mórz i zrównoważonego zarządzania nią oraz zwiększeniu odporności na ekstremalne i powtarzające się zjawiska naturalne. W 2019 r. wypłacono 3,62 mln EUR.
- Program regionalny dla regionu **Oceanu Indyjskiego** (*Programme Régional d’appui dans le secteur de l’observation, de la gestion et de la préservation des écosystèmes terrestres et marins*, 4 mln EUR) ma na celu poprawę nadzoru nad ekosystemami lądowymi i morskimi na Francuskich Terytoriach Południowych i Antarktycznych i ich obserwacji, odbudowę ekosystemów i wzmacnianie wpływu mechanizmów zapobiegania. W lipcu 2019 r. podpisano z Agence Française de Développement umowę o przyznanie wkładu i wypłacono 1,4 mln EUR.
- W odniesieniu do **programu tematycznego dla wszystkich KTZ w ramach 11. EFR** (17,8 mln EUR) w marcu 2019 r. przyjęto dokument programowy. W programie główny nacisk położono na zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych, a jako podkomponenty określono zrównoważoną energię i zmianę klimatu, w tym zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi. Na 2020 r. przewidziano podpisanie umowy z wybraną agencją wykonawczą.

Ponadto w 2019 r. UE udzieliła wsparcia na rzecz **stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich (OCTA) w postaci dotacji na działalność** (550 000 EUR). Wsparcie to umożliwiło stowarzyszeniu wzmocnienie jego zdolności do wypełniania swojego mandatu, w szczególności do koordynacji partnerów KTZ w celu ułatwienia dialogu z UE, propagowania partnerstwa oraz wspierania wspólnej pracy jego członków w wielu dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w ramach stowarzyszenia UE-KTZ.

c) Dialog instytucjonalny

W ramach stowarzyszenia określono trzy formy dialogu:

Forum KTZ-UE

W marcu 2019 r. w **Polinezji Francuskiej** odbyło się **17. posiedzenie Forum KTZ-UE** z udziałem przedstawicieli wysokiego szczebla KTZ i państw członkowskich oraz

w obecności członka Komisji ds. współpracy międzynarodowej i rozwoju, Nevena Mimicy, przewodniczącego Forum.

We **wnioskach z 17. posiedzenia Forum KTZ-UE** UE, KTZ i państwa członkowskie, z którymi KTZ są powiązane, uznały, że rok 2019 miał decydujące znaczenie dla stosunków KTZ–UE w przyszłości ze względu na toczące się w nim negocjacje dotyczące nowej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim, wieloletnich ram finansowych UE na lata 2021–2027 i negocjacje w sprawie wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE oraz ram w okresie po wygaśnięciu umowy z Kotonu.

Przy okazji Forum zorganizowano **spotkania trójstronne na poziomie politycznym** (w dniu 1 marca 2019 r.) między przedstawicielami państw członkowskich, z którymi KTZ są powiązane (w spotkaniach tych wziął udział francuski Minister ds. Terytoriów Zamorskich), szefami delegatur KTZ i członkiem Komisji, które to spotkania stanowiły przydatną okazję do omówienia partnerstwa KTZ–UE po 2020 r. Zorganizowano również **warsztaty** techniczne poświęcone zagadnieniu **zrównoważonego rozwoju za sprawą współpracy regionalnej**. Warsztaty te stanowiły doskonałą okazję do omówienia potencjalnej roli KTZ we wzmacnianiu współpracy regionalnej w ich sąsiedztwie.

Konsultacje trójstronne (spotkania trójstronne)

W 2019 r. w Brukseli (w kwietniu, lipcu i październiku) zorganizowano **trzy spotkania trójstronne między Komisją (przewodniczący), przedstawicielami KTZ i państwami członkowskimi, z którymi KTZ są powiązane**, które stanowiły platformę dialogu w celu wymiany istotnych informacji, zastanowienia się nad zagadnieniami priorytetowymi będącymi przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz monitorowania postępów we wdrażaniu decyzji o stowarzyszeniu zamorskim.

Grupy robocze partnerstwa

W lipcu 2019 r. zebrała się grupa robocza partnerstwa ds. **środowiska, zmiany klimatu i zrównoważonej energii**, głównie w celu wymiany informacji na temat różnych kwestii związanych z polityką i inicjatywami UE w zakresie programów Oceans, Best i LIFE. Oprócz spotkań w obrębie ram instytucjonalnych i przewidzianych form dialogu w 2019 r. **OCTA, przy wsparciu ze strony Komisji, zorganizowała trzy wydarzenia**. W październiku w Brukseli odbyła się **konferencja** pt. „From the Poles to the Tropics, OCT’s Blue Landscape” („Od biegunów po tropiki, niebieski krajobraz KTZ”), a w jej wyniku podpisano **Deklarację KTZ w sprawie oceanów**, w której podkreślono zobowiązanie KTZ do ochrony oceanów i zwiększania ich wartości społeczno-ekonomicznych. W grudniu 2019 r. **zorganizowano warsztaty poświęcone zagadnieniu zrównoważonej energii**. W ramach warsztatów eksperci techniczni ds. energii z KTZ i Komisji mogli omówić ten istotny temat będący przedmiotem wspólnego zainteresowania. Przedstawiciele KTZ zaprezentowali poczynione postępy we wdrażaniu planu działania KTZ w dziedzinie energii podpisanego w 2015 r. Ponadto w grudniu 2019 r. OCTA zorganizowała **warsztaty dotyczące programów unijnych** w celu wymiany informacji na temat programów unijnych i możliwości finansowania dostępnych dla KTZ.

d) Europejski Bank Inwestycyjny

W decyzji o stowarzyszeniu zamorskim zapewniono pomoc finansową dla KTZ poprzez mechanizmy finansowe zarządzane przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) w latach 2014–2020 w ramach 3. protokołu finansowego. Są to: instrument inwestycyjny KTZ (środki finansowe w wysokości 48,5 mln EUR), finansowanie dopłat do oprocentowania i pomoc techniczna (5 mln EUR) oraz zasoby własne EBI (do 100 mln EUR).

W ramach **zarządzanego przez EBI instrumentu inwestycyjnego KTZ** w lipcu 2019 r. zatwierdzono jedną nową operację na rzecz Nowej Kaledonii (24 mln EUR) na sfinansowanie pożyczek przedsiębiorstw z siedzibą w regionach oddalonych i bardzo małych przedsiębiorstw. Pozostałe operacje są w toku i na koniec 2019 r. opiewały na łączną kwotę 85,39 mln EUR. Suma ta przekracza kwotę początkowych zasobów finansowych, ponieważ fundusz się odnawia, a niektóre środki powracające zostały ponownie pożyczone.

Jeżeli chodzi o pulę środków na **dopłaty do oprocentowania i pomoc techniczną**, w 2019 r. EBI zatwierdził kwotę 4,25 mln EUR na operację dotyczącą portu lotniczego w Sint Maarten (zob. poniżej).

W ramach **puli zasobów własnych dla KTZ** w grudniu 2019 r. EBI zatwierdził kwotę 44,3 mln EUR na odbudowę portu lotniczego w Sint Maarten zniszczonego w wyniku huraganu.

W odniesieniu do pozostałych funduszy listy przygotowywanych projektów są monitorowane w celu pełnego wykorzystania dostępnych funduszy do końca 2020 r.

Perspektywy

Rok 2020 będzie miał decydujące znaczenie dla przyszłych stosunków KTZ–UE ze względu na oczekiwane zakończenie negocjacji w sprawie wniosku dotyczącego nowej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim, uwzględniającej Grenlandię, mającej związek z wieloletnimi ramami finansowymi UE na lata 2021–2027. Rok ten będzie również istotny z punktu widzenia negocjacji dotyczących ram w okresie po wygaśnięciu umowy z Kotonu i Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej. Ponadto w 2020 r. Zjednoczone Królestwo wystąpi z Unii, co będzie miało wpływ na grupę KTZ.

W tym kontekście rozwój dialogu z KTZ będzie miał szczególne znaczenie. Podstawą tego procesu będzie stałe wsparcie dla stowarzyszenia KTZ oraz dla KTZ w ramach instrumentu współpracy technicznej.

Ponadto postępy w programowaniu dwóch pozostałych programów terytorialnych będą miały kluczowe znaczenie dla zapewnienia ich przyjęcia przed końcem 2020 r. i zaangażowania całej puli środków dostępnych dla KTZ w ramach 11. EFR.